

รายงานผลการวิเคราะห์ตนเอง

มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ : ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม

สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ

มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ หมายถึง มาตรฐานฯ ที่ประกอบด้วยเครื่องมือในการประเมินคุณภาพของการดำเนินงานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัด ที่ดูแลเด็กในเวลากลางวัน ช่วงอายุตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 6 ปีบริบูรณ์ หรือ ก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งใช้ได้กับทุกบริบท โดยได้มีการเทียบเคียงกับมาตรฐานของทุกหน่วยงานที่มีอยู่แล้วร่วมกับมาตรฐานคุณภาพของภูมิภาคอาเซียน ฯ เป็นมาตรฐานกลางของประเทศเพื่อให้หน่วยงานและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนทั่วประเทศใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพ โดย ดำเนินการร่วมกับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านที่ 1 การบริหารจัดการ มาตรฐานด้านที่ 2 ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้การดูแล และจัดประสบการณ์การเรียนรู้และเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยมาตรฐานด้านที่ 3 คุณภาพของเด็กปฐมวัย มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม คือ การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยมาตรฐานด้านที่ 1 ข้อบ่งชี้ที่ 1.3 การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อความปลอดภัยและข้อบ่งชี้ที่ 1.4 การจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ตนเองตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ : ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

เขต	ข้อบ่งชี้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม		รวม
	1.3 การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย	1.4 การจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้	
1	ร้อยละ 83.33 (A ดีมาก)	ร้อยละ 100 (A ดีมาก)	ร้อยละ 83.83 (A ดีมาก)
3	ร้อยละ 79.16 (B ดี)	ร้อยละ 100 (A ดีมาก)	ร้อยละ 79.66 (B ดี)
4	ร้อยละ 96.15 (A ดีมาก)	ร้อยละ 96.98 (A ดีมาก)	ร้อยละ 96.63 (A ดีมาก)
5	ร้อยละ 79.16 (B ดี)	ร้อยละ 100 (A ดีมาก)	ร้อยละ 79.66 (B ดี)
7	ร้อยละ 45.83 (C ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ)	ร้อยละ 58.33 (C ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ)	ร้อยละ 46.12 (C ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ)
10	ร้อยละ 83.33 (A ดีมาก)	ร้อยละ 91.66 (A ดีมาก)	ร้อยละ 83.79 (A ดีมาก)
12	ร้อยละ 79.16 (A ดีมาก)	ร้อยละ 100 (A ดีมาก)	ร้อยละ 79.66 (A ดีมาก)

จากผลการวิเคราะห์ตนเองตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ : ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เมื่อพิจารณาในภาพรวมรายเขตบริการสาธารณสุข ด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย มีคุณภาพการดำเนินงานระดับดีมาก ในเขตฯ 1 , 4 , 10

และ 12 คิดเป็นร้อยละ 57.1 ระดับดี ในเขตฯ 3 และเขต 5 คิดเป็นร้อยละ 28.5 และผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ ในเขตฯ 7 คิดเป็นร้อยละ 14.2 เมื่อวิเคราะห์จุดแข็ง ด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อความปลอดภัยของ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่าส่วนใหญ่การดำเนินงานมีการสำรวจค้นหาจุดเสี่ยงและ หาแนวทางป้องกันและแก้ไขเป็นระยะอย่างต่อเนื่องทุก 3 เดือน มีสถานที่ตั้งอยู่ในตัวโครงสร้างและตัวอาคาร มั่นคงและอยู่ในบริเวณสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย เครื่องเล่น/สนามเด็กเล่น ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ ของเล่นปลอดภัย ผ่านมาตรฐาน (มอก.) ปลอดภัยเหมาะสมกับพัฒนาการและมีการดูแลทำความสะอาด รวมถึงมีสื่อสารกับ ผู้ปกครองเพื่อให้เกิดการเดินทางอย่างปลอดภัยและระบบป้องกันภัยจากบุคคลทั้งภายในและภายนอก และระบบการรับส่งเด็กปฐมวัยที่มีความปลอดภัย สำหรับข้อที่ต้องปรับปรุง คือ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยบาง แห่งยังขาดระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นตามแผน และไม่มีการนำผลมาวิเคราะห์ปรับปรุง พัฒนาต่อยอด รวมทั้งระบบปรับเหตุฉุกเฉิน เช่น การป้องกันอัคคีภัยในเด็กปฐมวัย

ด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาในภาพรวมรายเขตบริการ สาธารณสุข ร้อยละ 85.7 มีคุณภาพการดำเนินงาน ระดับดีมาก ยกเว้นในเขตบริการสาธารณสุขที่ 7 มีคุณภาพการดำเนินงานผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ เมื่อวิเคราะห์จุดแข็ง พบว่าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในสังกัด กระทรวงสาธารณสุข มีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วนตามกิจกรรมเด็กอย่างเป็นสัดส่วนและพอเพียงสำหรับการจัดกิจกรรมและกิจวัตรประจำวันของเด็ก สามารถจัดมุมการจัดประสบการณ์ ห้องส้วม ที่แปร่งพื้น ล้างมือ รวมถึง สถานที่เตรียมและประกอบอาหาร ข้อที่ต้องปรับปรุงขาดพื้นที่สำหรับแยกเด็กป่วย ระบบดูแลความ สะอาด มาตรการป้องกันแมลงและสัตว์ที่เป็นพาหะ ระบบการจัดการขยะ สิ่งปฏิภูล

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ตนเองตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ : ด้านอนามัย สิ่งแวดล้อมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยของสถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ

สถานพัฒนา เด็กปฐมวัย	ข้อบ่งชี้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม		รวม
	1.3 การบริหารจัดการ สิ่งแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย	1.4 การจัดการเพื่อส่งเสริม สุขภาพและการเรียนรู้	
ศูนย์วัลลภ ไทยเหนือ	ร้อยละ 50 (C ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ)	ร้อยละ 100 (A ดีมาก)	ร้อยละ 50.5 (C ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ)
สถานอนามัยเด็กกลาง	ร้อยละ 45.8 (C ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ)	ร้อยละ 66.6 (B ดี)	ร้อยละ 46.1 (C ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ)

สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ มีสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้ง 2 แห่ง คือ 1) ศูนย์วัลลภ ไทยเหนือ ตั้งอยู่อาคาร 7 ชั้น 1 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข 2) สถานอนามัยเด็กกลาง ตั้งอยู่ตำบล บางกะสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จากการวิเคราะห์ตนเอง ด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อ ความปลอดภัยและด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ มีคุณภาพการดำเนินงานผ่านเกณฑ์ ขั้นต้นทั้ง 2 แห่ง โดยมีจุดที่ต้องปรับปรุงในเรื่อง ระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นตามแผน และพื้นที่สำหรับแยกเด็กป่วย ระบบดูแลความสะอาด มาตรการป้องกันแมลงและสัตว์ที่เป็นพาหะ ระบบการ จัดการขยะ สิ่งปฏิภูล

จากการวิเคราะห์สาเหตุที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ไม่ผ่านการดำเนินงานดังกล่าว พบว่าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสังกัดกระทรวงสาธารณสุขส่วนใหญ่ดำเนินการให้บริการเป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในภายหลังโครงสร้างอาคารหรือสภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในหรือภายนอกตัวอาคารจึงไม่เหมาะสมในการใช้เลี้ยงดูเด็ก ทั้งด้านอาคารสถานที่ ห้องน้ำ อ่างล้างมือ และสนามเด็กเล่น สำหรับด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ ควรมีระบบการประเมินติดตามทุก 3 เดือน ตนเองตามระบบของมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติที่มีการประเมินติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

สำหรับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขควรมีการชี้แจงการดำเนินงานแก่ผู้รับผิดชอบงานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยของศูนย์อนามัย โดยใช้มาตรการการขับเคลื่อนตามเกณฑ์มาตรฐาน Green & Clean Hospital ปี 2562 เป็นแนวทางในการดำเนินงานขับเคลื่อนในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และมีการเยี่ยมเสริมพลังเพื่อให้คำปรึกษาการดำเนินแก่เครือข่ายในพื้นที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองเพื่อยกระดับคุณภาพการดำเนินงาน

แนวทางการแก้ไขดังกล่าวสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรมีการจัดทำแผนในการปรับปรุงด้านโครงสร้างอาคารสถานที่ และมีระบบการติดตามและรายงานข้อมูล แผนการพัฒนาและปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานเพื่อให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำได้ทบทวนและจัดหาแนวทางสนับสนุนให้หน่วยงานดังกล่าวสามารถยกระดับคุณภาพการดำเนินงานเพื่อเป็นต้นแบบของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ผ่านการประเมินตัวบ่งชี้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ผู้บริหารกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรมีการกำหนดแผนการพัฒนาในระยะยาว และระยะสั้น ร่วมกันในการพัฒนาระดับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยใน มาตรฐานด้านที่ 1 การบริหารจัดการ มาตรฐานด้านที่ 2 ครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแล และจัดประสบการณ์การเรียนรู้และเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยมาตรฐานด้านที่ 3 คุณภาพของเด็กปฐมวัย

1. ปรับปรุงระบบการติดตามและรายงานข้อมูล และช่องทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพการดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นต้นแบบของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในสังกัดอื่น

มาตรการส่งเสริมด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

1. พัฒนาเครือข่ายโดยเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและแนวทางปฏิบัติโดยใช้เกณฑ์ Green & Clean Hospital ปี 2562 เป็นแนวทางการขับเคลื่อนยกระดับคุณภาพการบริการ ให้กับผู้รับผิดชอบงานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยระดับศูนย์อนามัย
2. พัฒนาระบบการติดตามและรายงานข้อมูล และช่องทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพการดำเนินงานเพื่อเป็นต้นแบบของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในสังกัดอื่น

ศูนย์สาธิตสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย : สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ